

PROGRAM GELİŞTİRME

EĞİTİM NEDİR?

Eğitime yüklenen işlev, temele alınan felsefi yaklaşım, toplumda hâkim olan siyasi görüş, toplumun ve bireylerin eğitimden beklentilerinin farklı olması nedeniyle, eğitimin tek bir tanımını yapmak mümkün değildir. Bazı tanımlar eğitimin süreç, bazıları formal bazıları da formal olmayan yönlerine ağırlık vermektedirler. **Eğitimin tanımları:**

- * Bireyde bilgi, beceri, davranış, anlayış, ilgi, tavır, karakter gibi önemli sayılan kişilik nitelikleri yönünden belli değişimler sağlamak amacıyla yürütülen düzenli bir etkileşimdir.
- * Bireyin çevresiyle etkileşimi sonucu sosyalleştirilmesi ve insanlaştırılması sürecidir.
- * Bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişiklik meydana getirme sürecidir.
- * Bireyin içinde yaşadığı toplum için değeri olan yetenek, tutum ve diğer davranış biçimlerini geliştirdiği kültürlenme sürecinin hepsidir.
- * Birtakım esaslara göre insanların davranışlarında belli gelişmeler sağlamaya yarayan etkinlikler dizgesidir.
- * İnsanları belli amaçlara göre yetiştirme sistemi ve işidir.
- * Kişinin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla istendik yönde ve bir dereceye kadar kalıcı değişimler meydana getirme sürecidir.

Bu tanımların ortak yönleri:

Eğitim:

- * Kasıtlı ve istendik yönde davranış değiştirme işidir.
- * Süreçtir.
- * Bireyin kendi yaşantısı yoluyla gerçekleşir.
- * Toplumsal bir olgudur.
- * Sistemdir.
- * Kültürlenmedir.
- * Sosyalleştirmedir.

Eğitim, kasıtlı ve istendik yönde davranış değiştirme işidir. Eğitim sürecinin sonunda bireyin davranışlarında, özelliklerinde ya da bilgilerinde bir değişiklik olmalıdır. Böyle bir değişiklik olmamışsa, eğitimden söz edilemez. Bu değişikliğin kasıtlı ve istendik olması ise birileri tarafından müdahaleyi ve hedeflere dayalı olmayı içerir. Eğitim yoluyla gerçekleşen davranış değişikliğinin, davranışı değişen birey ya da bir başkası yardımıyla gerçekleşmesi ve bu değişikliğin bir hedefe dayalı olması söz konusudur.

Eğitim, bir süreçtir. Süre ile süreç kavramları zaman zaman karıştırılmaktadır. Süre, bir zaman dilimi iken, süreç bir zaman dilimindeki etkinlikleri ve bu etkinlikler sonucu gerçekleşen dönüşümleri ve değişiklikleri içerir. Eğitim, davranış ve bilgilerdeki değişiklikleri ve bunların birtakım etkinlikler sonucu bir zaman dilimi içerisinde gerçekleşmesini gerektirir. Bu nedenle eğitim bir süreçtir. Önceleri eğitim, yaşam için gerekli bilgi ve becerilerin bireye yaşamının ilk yıllarda (çocuklukta) kazandırılması olarak algılandığından, "yaşama hazırlık süreci" olarak algılanmaktaydı. Çağdaş yaklaşımlarda ise eğitim, "**yaşam boyu devam eden bir süreç**" olarak kabul edilmektedir.

Eğitim, bireyin kendi yaşantısı yoluyla gerçekleşir. Eğitim yaşantı ürünü olduğundan, eğitimin bu özelliği incelenirken "yaşantı" kavramı üzerinde durmak gerekir. Yaşantı, bireyin çevresiyle girdiği etkileşim sonucu edindiği birikim ve deneyimlerdir. Hiçbir bireyin, bir diğerinden birikimlerini ödünç alma şansı yoktur. Bu nedenle eğitim, bireyin kendi yaşantısı yoluyla olur. Bir birey, kendi deneyimlerini bir başkasıyla paylaşmaya kalksa bile, bu süreç özellikle paylaşılan kişi için kendine ait bir yaşantı olur.

Eğitim, toplumsal bir olgudur. Her ne kadar eğitim bireyin davranışlarındaki değişiklikleri içerse de, bireyi toplumdan, toplumsal kurallardan hatta evrensel değerlerden ve yaşantılardan soyutlayamaz. Bu nedenle bireyin içinde yaşadığı toplum, bu

toplumun ihtiyaçları, beklentileri, sorunları ve diğ er özellikleri eğitimin toplumsal temellerini oluşturur. Bu temeller eğitimin gerçekleştiği toplumda önemli bir role sahiptir.

Eğitim, bir sistemdir. Sistem sözcüğü bazı kaynaklarda dizge olarak görülebilir. Sistem (dizge), bir ilke ya da görüşü göre düzenlenmiş düşünceler, bilgiler, öğretiler bütünüdür. Görüldüğü üzere sistem; belli parçaların, unsurların oluşturduğu bütündür. Eğitim eğer bir sistem olarak kabul edilecek olursa, eğitimi oluşturan birtakım unsurlar olmalıdır ki bir araya gelip bütünü oluşturabilsin. Bu unsurlar; **"girdi, işlem, çıktı ve dönüt"**tür.

Girdi; sistemin hedefini gerçekleştirmek için gerekli olan her şeydir. **Girdi;**  ğretmen, kullanılan araç-gereç ve  ğrenci ile ilgili olan her şey, yani öğrencinin hazırbulunuşluk seviyesi, öğrenme kapasitesi, ilgisi, ihtiyaı, tutumu ve inançlarıdır. **İşlem;** girdilerin işlenmesi ve biçimlendirilmesidir. **ıktılar;** ortaya çıkan ürünlerdir. **Dönüt;**  r n ve sonuç hakkında elde edilen bilgi-lerdir. Bu değişkenlerin durumlarına göre eğitim açık (girdi, işlem, çıktı ve d n ttan oluşur.), yarı açık (girdi, işlem, ıktıdan oluşur. Dönüt yoktur.) ve kapalı (yeterli girdi ve çıktı yoktur.) olmak üzere üç biçimde ele alınabilir. Eğitimin özellikle sistemli yapıldığı okullarda bu sistemi oluşturan programlarda da sistemli bir yapılanma görülebilir. Çünkü tüm program türle-rinde sistemli bir yapılanma söz konusudur. Programı oluşturan unsurlar; **hedef, içerik, eğitim durumları ve değerlendirmedir.** Bu sistemli bir yapılanmayı ve düzeneği gerektirir.

Eğitim, bir k lt rlenmedir. Kültür, bir toplumun, bireyleri tarafından oluşturulmuş gelenek durumundaki ortak değerlerini içerir. Bazı eğitimciler eğitimi, kültürlenme, kasıtlı kültürlenme olarak tanımlamaktadır. Kültürlenme, bireylerin toplumun kendi ortak değerlerinin beklentilerine uygun olarak etkileyip değiştirilmesidir. Kültürlenme, evre ile girilen etkileşim sonucu ger-ekleşirken; kasıtlı kültürlenme bu çevrenin önceden düzenlenmesi ile gerçekleşir.

Kültürleşme de bir kültürün başka bir kültürün değerleriyle kaynaşarak değişmesidir. Başka kültürden insan ve grupların karşı-lıklı etkileşimi sonucu değişimi kültürleşmenin başka bir açıklamasıdır.

Eğitim bir noktada bireyin sosyalleştirilmesi sürecidir. Sosyal bir varlık olan birey içinde bulunduğu toplumun örf, adet ve geleneklerini yaşamak ve aktarılması gerekenleri yaşatmak durumundadır. Eğitim, kültürlenme sürecidir ve birey de kültürel bir varlıktır. Aynı zamanda biyolojik bir varlık olan bireyin yeme, içme, uyuma gibi birçok temel ihtiyaı vardır. Bireyin bu te-mel ihtiyaçlarının yanında bir de eğitim ihtiyaı vardır. Sosyal, biyolojik ve kültürel yapısı olan bireyin, davranışlarında ve bilgi-lerinde değişiklik meydana getirme sürecinde; yani eğitimin gerçekleşmesinde biyolojik, kültürel ve sosyal etmenler doğrudan etkilidir, insan çevresiyle girdiği etkileşim sonucunda sosyalleşir ve kültürel etkileşime girer. Bu etkileşimi sonucu gerçekleşen öğrenmeler eğitimin kapsamında yer alır. Bu nedenle eğitim kültürle ve toplumla ilişkili bir kavramdır.

Eğitimin ve bireyin sosyal (toplumsal) ve kültürel yönleri olduğundan eğitim ile kültür arasında birtakım ilişkiler vardır. Bu ilişkiler:

- * Eğitim, kültürün aktarılmasında önemli bir araçtır.
- * Eğitim, toplumun kültürünü etkileyen ve kültüründen etkilenen bir yapıya sahiptir.
- * Eğitim, görevini yerine getirirken kültürel olanaklardan yararlanır.
- * Eğitim, kültürel değerlerin izlerini taşır.
- * Eğitim, kültüre göre gelişmeye karşı daha az direnç gösterir.
- * Eğitim, kültürün aktarıma ve değişim aracıdır.

Eğitim, **formal** ve **informal** olmak üzere ikiye ayrılır. Bu ayrım da en önemli ölçüt eğitimin önceden planlanıp planlanmamasıdır.

İnformal Eğitim

Bireyin gelişiminde ve bireysel farklılıkların oluşmasında kalıtım, tarihsel zaman ve evre önemli bir etkiye sahiptir. Bu değiş-kenler bireyin gelişimini ve özelliklerini etkiler. Bireyin çevresiyle olan etkileşimi ve bireyde meydana gelen değişiklikler hem bu özelliklerin oluşmasına katkı sağlar hem de bu etkileşim eğitimin kapsamında değerlendirilebilir.

Bireyin çevresiyle gelişigüzel etkileşimi informal eğitim kapsamındadır.

- * İnformal eğitimde önceden hazırlanmış belli bir plan yoktur. Birey, hayatın içinde sosyal etkileşim sonucunda gerekli bilgi, beceri ve tutumları kazanır. Örneğin; ıracı ustasından bazı becerileri gözleyerek, yaparak, yaşayarak öğrenir. Ustanın belli bir programı, planı yoktur; usta da kendi ustasından öğrendiği yolla çırağına  ğretir. Evde anne kızına, evlendiğinde evinde gerekli olan becerileri, yine kendi annesinden gördüğü yolla uygular. Erkek ocuk babasına bakarak ondan sigara i-

meyi, oyun gruplarında liderliği, paylaşmayı, bayramlarda ve özel günlerde milli, dini değerleri ve nasıl davranması gerektiğini öğrenir.

- * İnfomal eğitimde, eğitim için ayrılmış belli bir mekân yoktur. Eğitim; evde, sokakta, otobüs durağında, alışveriş merkezinde kısacası her yerde gerçekleşebilir.
- * İnfomal eğitimde istenmeyen birtakım özellikler ortaya çıktığında bunun nereden kaynaklandığını bulmak oldukça zordur.
- * Bunun yanında olumlu özellikler kadar olumsuz özellikler de öğrenilir.
- * Öğretimde belirlenmiş belli yöntem ve teknikler yoktur, yöntem tecrübelerine dayalıdır.
- * İnfomal eğitimde herkes öğretmendir.
- * Doğal ortamda kendiliğinden gerçekleşmesi infomal eğitimin belirgin bir özelliğidir.

Formal Eğitim:

- * Daha önceden belirlenmiş bir plan vardır ve eğitim etkinlikleri bu plan doğrultusunda gerçekleştirilir. Yine bu plan dâhilinde yapılan eğitim değerlendirildiğinden istenmeyen özelliklerin nereden kaynaklandığını belirlemek infomal eğitime göre çok daha kolaydır.
- * Formal eğitim belli bir mekân içerisinde gerçekleşir, yani kurumsaldır. Eğitimin gerçekleştiği bu mekânlar (kurumlar) da okullardır. Okullar, istenmeyen özelliklerin nispeten arındırılmış olduğu, kontrollü ortamlar olarak düşünülebilir. Bu ortamlarda eğitim planlarında öngörülen özellikler, belli yöntem ve tekniklerle bireylere kazandırılır.
- * Profesyonel öğreticiler olarak öğretmenler vardır, öğretmenler, eğitim ve öğretim işinde yetiştirilmiş, yöntem ve teknikleri bilen, kullanan öğreticilerdir.
- * Formal eğitimde değişik aralıklarla ve zamanlarda değerlendirme yapılarak eğitim ve öğretimin kalitesi artırılmaya, planlarda öngörülen hedeflere ulaşılmaya çalışılır.

Formal eğitim örgün ve yaygın eğitim olmak üzere ikiye ayrılır.

I. Örgün Eğitim

Belli bir yaş grubundaki bireylere, Milli Eğitimin amaçlarına uygun olarak hazırlanmış eğitim programlarıyla okul çatısı altında düzenli olarak yapılan eğitimidir. **Okul öncesi, ilköğretim, ortaöğretim, yükseköğretim** örgün eğitim sistemi içinde yer alır.

A) Okul öncesi Eğitim

Okul öncesi eğitim, zorunlu ilköğrenim çağına gelmemiş çocukların eğitimini kapsar. Bu eğitim **isteğe bağlıdır**.

Amaç ve görevler:

- * Çocukların beden, zihin ve duygu gelişimini ve iyi alışkanlıklar kazanmasını sağlamaktır.
- * Onları ilköğretime hazırlamaktır.
- * Şartları elverişsiz çevrelerden ve ailelerden gelen çocuklar için ortak bir yetişme ortamı yaratmaktır.
- * Çocukların Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalarını sağlamaktır.

B) İlköğretim

6-14 yaşlarındaki çocukların eğitim ve öğretimini kapsar. İlköğretim, kız ve erkek bütün vatandaşlar için **zorunludur** ve devlet okullarında parasız olarak gerçekleştirilir, ilköğretim kurumları sekiz yıllık okullardan oluşur. Bu okullarda kesintisiz eğitim yapılır ve bitirenlere ilköğretim diploması verilir.

Amaç ve görevler:

- * Her Türk çocuğuna iyi bir vatandaş olmak için gerekli temel bilgi, beceri, davranış ve alışkanlıkları kazandırmak, onu milli ahlak anlayışına uygun olarak yetiştirmektir.
- * Her Türk çocuğunu ilgi, istidat ve kabiliyetleri yönünden yetiştirerek hayata ve üst öğrenime hazırlamaktır.

İlköğretimin son ders yılının ikinci yarısında öğrencilere, ortaöğretimde devam edilebilecek okul ve programların hangi mesleklerin yolunu açabileceği ve bu mesleklerin kendilerine sağlayacağı yaşam standardı konusunda tanıtıcı bilgiler vermek üzere rehberlik servislerince gerekli çalışmalar yapılır.

C) Ortaöğretim

Ortaöğretim, ilköğretime dayalı, en az dört yıllık öğrenim veren genel, mesleki ve teknik öğretim kurumlarının tümünü kapsar, ilköğretimi tamamlayan ve ortaöğretime girmeye hak kazanmış olan her öğrenci, ortaöğretime devam etmek ve ortaöğretim imkânlarından ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde yararlanmak hakkına sahiptir. Ortaöğretim, çeşitli programlar uygulayan liselerden meydana gelir. Belli bir programa ağırlık veren liselere, teknik lise ve tarım meslek lisesi gibi eğitim dallarını belirleyen adlar verilir. Nüfusu az ve dağınık olan ve Milli Eğitim Bakanlığınca gerekli görülen yerlerde, ortaöğretimin genel, mesleki ve teknik öğretim programlarını bir yönetim altında uygulayan çok programlı liseler kurulabilir. Ortaöğretim kurumlarının öğrenim süresi, uygulanan programın özelliğine göre, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından tespit edilir.

Amaç ve görevler:

- * Bütün öğrencilere ortaöğretim seviyesinde asgari ortak bir genel kültür vermek suretiyle onlara kişi ve toplum sorunlarını tanımak, çözüm yolları aramak ve yurdun iktisadi sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunmak bilincini ve gücünü kazandırmaktır.
- * Öğrencileri, çeşitli program ve okullarla ilgi, istidat ve kabiliyetleri doğrultusunda yükseköğretime, mesleğe, hayata ve iş alanlarına hazırlamaktır.

D) Yükseköğretim

Ortaöğretime dayalı en az iki yıllık yükseköğrenim veren eğitim kurumlarının tümünü kapsayan yükseköğretim kurumları şunlardır:

- * Üniversiteler
- * Fakülteler
- * Enstitüler
- * Yüksek Okullar
- * Konservatuarlar
- * Meslek Yüksek Okulları
- * Uygulama ve Araştırma Merkezleri.

Yükseköğretim kurumlarının amaçları, kuruluş ve işleyişleri ile öğretim elemanlarına ilişkin esaslar ve yükseköğretim kurumları ile ilgili diğer hususlar, özel kanunlarla belirlenir. Yükseköğretim, milli eğitim sistemi çerçevesinde, öğrencileri lisans öncesi, lisans ve lisansüstü seviyelerinde yetiştiren bir bütünlük içinde düzenlenir. Bu bütünlük içinde çeşitli görevleri yerine getiren ve farklı seviyelerde öğretim yapan kuruluşlar bulunur. Farklı seviyeler ve kuruluşlar arasında öğrencilere kabiliyetlerine göre, yatay ve dikey geçiş yolları açık tutulur. Yükseköğretim paradıdır. Başarılı olan fakat maddi imkânları elverişli olmayan öğrencilerin kayıt ücreti, imtihan harcı gibi her türlü öğrenim giderleri burs, kredi, yatılılık ve benzeri yollarla sağlanır.

Amaç ve görevler:

- * Öğrencileri ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde ve doğrultusunda yurdumuzun bilim politikasına ve toplumun yüksek seviyede ve çeşitli kademelerdeki insan gücü ihtiyaçlarına göre yetiştirmektir
- * Çeşitli kademelerde bilimsel öğretim yapmaktır
- * Yurdumuzu ilgilendirenler başta olmak üzere, bütün bilimsel, teknik ve kültürel sorunları çözmek için bilimleri genişletip derinleştirecek inceleme ve araştırmalarda bulunmaktır.
- * Yurdumuzun türlü yönde ilerleme ve gelişmesini ilgilendiren bütün sorunları, hükümet ve kurumlarla da iş birliği etmek suretiyle öğretim ve araştırma konusu yaparak sonuçlarını toplumun yararlanmasına sunmak ve hükümetçe istenecek inceleme ve araştırmaları sonuçlandırarak düşüncelerini bildirmektir.
- * Araştırma ve incelemelerinin sonuçlarını gösteren, bilim ve tekniğin ilerlemesini sağlayan her türlü yayınları yapmaktır.
- * Türk toplumunun genel seviyesini yükseltici ve kamuoyunu aydınlatıcı bilim verilerini sözle, yazı ile halka yaymak ve yaygın eğitim hizmetlerinde bulunmaktır.

II. Yaygın Eğitim

Örgün eğitim sistemine hiç girmemiş, bu sistemin herhangi bir kademesinde bulunan veya bu kademelerden ayrılmış olan kişilere ilgi ve gereksinim duydukları alanlarda yapılan eğitimidir. Halk eğitim kursları, bankalarda, fabrikalarda çalışanlara yönelik olarak düzenlenen hizmet içi eğitim etkinlikleri, özel veya resmi kurslar yaygın eğitim içerisinde değerlendirilir.

A) Hizmet içi Eğitim: Özel ve tüzel kişilere ait iş yerlerinde belirli bir maaş ya da ücret karşılığında işe alınmış ve çalışmakta olan bireylere görevleri ile ilgili bilgi, beceri ve tutum kazanmalarını sağlamak üzere yapılan eğitimidir.

B) Halk Eğitimi: On beş yaş ve daha ileri yaşta normal okul ya da üniversite sistemi dışında bulunan kimselerin yararına sunulan ve ihtiyaçlara göre düzenlenen eğitimidir.

C) Mesleki Eğitim: Erken yaşta meslek sahibi olmak isteyen bireyleri iş sahibi yapmak ve ara eleman yetiştirmek üzere sağlanan yaygın eğitim biçimidir.

Örgün ve Yaygın Eğitim Arasındaki Farklar

Örgün eğitim ile yaygın eğitimi birbirinden ayıran en önemli iki özelliğten biri örgün eğitimin süreklilik arz etmesi, diğeri belli yaş gruplarına yönelik olmasıdır. Örgün eğitimde belli yaş grupları vardır ve eğitim etkinlikleri bu grupların özelliklerine göre planlanır. Yaygın eğitimde (örneğin resim kursunda) farklı yaş gruplarından insanlar yer alabilir, örgün eğitim süreklidir, öğrenci bir öğretim basamağını bırakarak başka bir basamaktan devam edemez. Örneğin; hiçbir öğrenci ilköğretimi bitirmeden orta-öğretime gidemez. Yaygın eğitimde ise kişi istediği bir özelliğe yönelik olarak program seçebilir, örneğin; bilgisayar kursuna gidebilir, buna devam ederken yabancı dil kurslarını da tamamlayabilir. Bireylerin yabancı dil kurslarına devam etmesi için bilgisayar kursunu bitirme zorunluluğu yoktur.

Eğitim Sürecini Oluşturan Öğeler Nelerdir?

Eğitim tanımları incelendiğinde ortak bir kavram olan sürece ulaşılmaktadır. Süreç, belli bir sonuca ulaşmak veya bir oluşumu gerçekleştirmek için birbirini izleyen olayların ya da durumların akışı olarak tanımlanabilir. Eğitim de birbirini izleyen ve birbirinin üzerine inşa edilen öğrenme ve öğretme etkinliklerinden oluşmaktadır. Bu öğrenme ve öğretme etkinlikleri belli hedeflere ulaşmak için gerçekleştirilir. Bu nedenle eğitim bir süreç olarak ele alınmaktadır. Planlı ve programlı olan eğitim sürecinin öğeleri "**hedef, içerik, öğretme-öğrenme etkinlikleri ve değerlendirme**"dir.

A) Hedef

Bireyde bulunmasını istediğimiz ve eğitim yoluyla kazandırılabilir nitelikteki özelliklere **hedef** denir. Hedefler ölçüt niteliğindedir. Değerlendirmeler bu ölçütlere göre yapıldığında eğitim etkinliklerinin verimliliğini değerlendirmek daha kolay ve objektif olur. Hedefler; konuların ve öğrenme öğretme sürecinde kullanılacak strateji, yöntem ve tekniklerin seçimine yol gösterir. Örneğin; kavrama düzeyinde gerçekleştirilecek hedefler için öğretmen buluş yoluyla öğretim stratejisini kullanırken, örnek olay yöntemini kullanabilir, teknik olarak da soru-cevaptan yararlanabilir.

B) İçerik

Sözlü ya da yazılı anlatımda üzerinde durulan kapsama ya da bu anlatımın muhtevasına **içerik** denir. Eğitimde içerik, öğrenilenlerin muhtevası ve kapsamıdır. Öğrenilen muhteva ve kapsam ise konulardır. O halde, öğrenilecek konuların tümü eğitimin içeriğini oluşturur.

C) Öğrenme ve Öğretme Etkinlikleri

Hedeflere ulaşmak için seçilen konuların öğrenilmesinin organize edildiği süreç, öğrenme-öğretme sürecidir. Bu süreç öğrenme-öğretme etkinlikleri ile düzenlenir.

Öğrenme ve Öğretme Kavramları:

Öğrenme

Davranışta meydana gelen nispeten kalıcı bir değişiklik olan öğrenme, "**davranış değişikliği**"dir. Bireyin davranışlarının pek çoğu öğrenme ürünüdür.

Refleksif ve doğuştan getirilen davranışlar ile alkol, ilaç, uyuşturucu etkisiyle gösterilen farklı davranışlar öğrenme olarak kabul edilmez. Örneğin; şiddetli ışık karşısında gözbebeklerinin küçülmesi refleksif bir davranıştır ve doğuştan getirilmiştir. Bu nedenle öğrenilmiş bir özellik değildir. Bireyin alkol, ilaç, uyuşturucu etkisiyle gösterdiği farklı davranışlar, bu maddelerin etkisi geçtiğinde birey önceki davranışlarını göstermeye devam edeceği için ve davranışta süreklilik olmayacağı için öğrenme değildir. Örneğin; içine kapanık, başkalarıyla konuşmada sıkıntı çeken bir kişi, alkolün etkisiyle daha aktif, konuşkan olabilir. Alkolün etkisi ortadan kalktığında yeniden eski davranışlarını göstermeye devam edebilir.

Bu açıdan bakıldığında bir davranış değişikliğinin öğrenme olarak kabul edilebilmesi için;

- * Bireyin davranışı sonradan kazanmış olması,
- * Belli bir seviyede davranışı göstermesi gerekir.

Öğrenme bireyin çevreyle etkileşimi sonucunda meydana gelir. Bu öğrenmeler olumlu özellikler içerebileceği gibi olumsuz özellikler de içerebilir. Örneğin; yalan söyleme ve hırsızlık yapma birer öğrenilmiş davranıştır; fakat toplum tarafından kabul edilebilir olmayan olumsuz davranışlardır. Yabancı dil öğrenme, bilgisayar kullanmayı öğrenme, dört işlemi öğrenme gibi özellikler, olumlu ve kabul edilen özelliklerdir. Bu nedenle eğitimde, özellikle öğretimde, istenilir nitelikteki özelliklerin öğrenilmesi üzerinde durulur.

Öğretme

Öğrenmenin gerçekleşmesi için gerekli etkinlikleri düzenleme, uygun ortamı oluşturmaktır. Öğrenme bireyin kendi yaşantısıyla gerçekleşen bir durumdur. Bu bakımdan öğretme etkinlikleri de öğrencilerin öğrenmeyi gerçekleştirecekleri yaşantıları sağlama olarak düşünülebilir.

Örneğin; öğrencilerin üçgen, üçgenin özellikleri ve üçgen çeşitlerini öğrenmeleri bekleniyorsa öğretmenin; bu öğrenmeyi planlaması, yönlendirmesi ve organize etmesi gerekir. Yani, üçgenin çeşitlerini tahtaya çizmesi, özelliklerini karşılaştırmalı olarak anlatması ya da benzer etkinlikler düzenlemesi, öğretim kavramları ile açıklanır.

D) Değerlendirme

Yapılan öğretme etkinlikleri sonucunda meydana gelen öğrenmelerin hangi düzeyde olduğunu belirlemek, belirli ölçütlere dayalı olarak, yapılan etkinliklerin etkililiği ve yeterliliği konusunda karara varmak ve programda gerekli düzenlemelerin, iyileştirmelerin yapılması değerlendirme ile sağlanır. Değerlendirme, hedeflere ulaşma düzeyini gösterir. Değişik ölçme yöntemleri kullanılarak öğrencilerde istenen değişimlerin gerçekleşip gerçekleşmediği gözlenir. Gözlemler, kabul edilen ölçütlerle karşılaştırıldığında programın işleyen ve işlemeyen yönleri ortaya çıkar. Programın özellikle işlemeyen yönlerinin nasıl değiştirileceği, hangi yönde iyileştirmelerin yapılacağına yine değerlendirme etkinlikleri ile karar verilir. Değerlendirme ögesi olmayan bir sistemin gelişmesi mümkün değildir. Bu nedenle iyi bir değerlendirme yaklaşımı ile eğitim programlarının sürekli olarak incelenmesi gerekmektedir.

Sadece programın ve öğrenci performansının değil aynı zamanda öğretmenin performansının değerlendirilmesi açısından da değerlendirme süreci önemlidir. Programın başarılı veya başarısız olmasının onu uygulayacak öğretmene bağlı olduğu düşünülürse, program uygulandıktan sonra yapılan değerlendirme öğretmenin performans düzeyini de ortaya koyacaktır, öğretmenlerin kendilerini geliştirmeleri, öğretmenler hakkında karara varırken yapılan değerlendirmeler dikkate alınabilir. Öğretmenlerin kendilerini değerlendirmeleri, yansıtıcı düşünme geliştirmelerini sağlar.

Eğitim-Öğretim Arasındaki Benzerlikler

Eğitim ve öğretim toplumun sosyal, kültürel, politik ve ekonomik durumlarından etkilenir. Eğitim de öğretim de yerel, ulusal ve uluslararası özellikler taşır.

TÜRK MİLLİ EĞİTİM SİSTEMİNİ DÜZENLEYEN GENEL ESASLAR

Türk milli eğitim sistemini düzenleyen genel esaslar *1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu* ile belirlenmiştir. Milli Eğitim genel amaçları, temel ilkeleri ve öğretmenin sahip olması gereken özellikler bu temel kanunda belirlenmiştir.

Türk Milli Eğitiminin İlkeleri

Genellik ve Eşitlik İlkesi: Eğitim kurumları dil, ırk, cinsiyet ve din ayrımı gözetilmeksizin herkese açıktır. Eğitimde herhangi bir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınmaz.

Ferdin ve Toplumun İhtiyaçları: Milli eğitim hizmeti, Türk vatandaşlarının istek ve kabiliyetleri ile Türk toplumunun ihtiyaçlarına göre düzenlenir.

Yöneltilme: Fertler, eğitimleri süresince, ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde ve doğrultusunda çeşitli programlara veya okullara yöneltilerek yetiştirilirler. Milli eğitim sistemi, her bakımdan, bu yöneltilmeyi gerçekleştirecek biçimde düzenlenir. Bu amaçla, ortaöğretim kurumlarına, eğitim programlarının hedeflerine uygun düşecek şekilde hazırlık sınıfları konulabilir. Yöneltilmede ve başarının ölçülmesinde rehberlik hizmetlerinden ve objektif ölçme ve değerlendirme metodlarından yararlanılır.

Eğitim Hakkı: İlköğretim görmek her Türk vatandaşının hakkıdır. İlköğretim kurumlarından sonraki eğitim kurumlarından vatandaşlar ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde yararlanırlar.

Fırsat ve İmkân Eşitliği: Eğitimde kadın, erkek herkese fırsat ve imkân eşitliği sağlanır. Maddi imkânlardan yoksun başarılı öğrencilerin en yüksek eğitim kademelerine kadar öğrenim görmelerini sağlamak amacıyla parasız yatılılık, burs, kredi ve başka yollarla gerekli yardımlar yapılır, özel eğitime ve korunmaya muhtaç çocukları yetiştirmek için özel tedbirler alınır.

Süreklilik: Fertlerin genel ve mesleki eğitimlerinin hayat boyunca devam etmesi esastır. Gençlerin eğitimi yanında, hayata ve iş alanlarına olumlu bir şekilde uymalarına yardımcı olmak üzere, yetişkinlerin sürekli eğitimini sağlamak için gerekli tedbirleri almak da bir eğitim görevidir.

Atatürk İlke ve İnkılâpları ve Atatürk Milliyetçiliği: Eğitim sistemimizin her derece ve türü ile ilgili ders programlarının hazırlanıp uygulanmasında ve her türlü eğitim faaliyetlerinde Atatürk İnkılâp, İlkeleri ve Anayasada ifadesini bulmuş olan Atatürk milliyetçiliği temel olarak alınır. Milli ahlak ve milli kültürün bozulup yozlaşmadan kendimize has şekli ile evrensel kültür içinde korunup geliştirilmesine ve öğretilmesine önem verilir. Milli birlik ve bütünlüğün temel unsurlarından biri olarak Türk dilinin, eğitimin her kademesinde, özellikleri bozulmadan ve aşırılığa kaçılmadan öğretilmesine önem verilir; çağdaş eğitim ve bilim dili halinde zenginleşmesine çalışılır ve bu maksatla Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu ile iş birliği yapılarak Mili Eğitim Bakanlığı'na gereken tedbirler alınır.

Demokrasi Eğitimi: Güçlü ve istikrarlı, hür ve demokratik bir toplum düzeninin gerçekleşmesi ve devamı için yurttaşların sahip olmaları gereken demokrasi bilincinin, yurt yönetimine ait bilgi, anlayış ve davranışlarla sorumluluk duygusunun ve manevi değerlere saygının, her türlü eğitim çalışmalarında öğrencilere kazandırılıp geliştirilmesine çalışılır; ancak, eğitim kurumlarında Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine aykırı siyasi ve ideolojik telkinler yapılmasına ve bu nitelikteki günlük siyasi olay ve tartışmalara karışılmasına hiçbir şekilde meydan verilmez.

Laiklik: Türk milli eğitiminde laiklik esastır.

Bilimsellik: Her derece ve türdeki ders programları ve eğitim metotlarıyla ders araç ve gereçleri, bilimsel ve teknolojik esaslara ve yeniliklere, çevre ve ülke ihtiyaçlarına göre sürekli olarak geliştirilir. Eğitimde verimliliğin artırılması ve sürekli olarak gelişme ve yenileşmenin sağlanması bilimsel araştırma ve değerlendirmelere dayalı olarak yapılır. Bilgi ve teknoloji üretmek ve kültürümüzü geliştirmekle görevli eğitim kurumları gereğince donatılıp güçlendirilir; bu yöndeki çalışmalar maddi ve manevi bakımdan teşvik edilir ve desteklenir.

Planlılık: Milli eğitimin gelişmesi iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınma hedeflerine uygun olarak eğitim, insan gücü-istihdam ilişkileri dikkate alınmak suretiyle, sanayileşme ve tarımda modernleşmede gerekli teknolojik gelişmeyi sağlayacak mesleki ve teknik eğitime ağırlık verecek biçimde planlanır ve gerçekleştirilir. Mesleklerin kademeleri ve her kademenin unvan, yetki ve sorumlulukları kanunla tespit edilir ve her derece ve türdeki örgün ve yaygın mesleki eğitim kurumlarının kuruluş ve programları bu kademelere uygun olarak düzenlenir. Eğitim kurumlarının yer, personel, bina, tesis ve ekleri, donanım, araç, gereç ve kapasiteleri ile ilgili standartlar önceden tespit edilir ve kurumların bu standartlara göre optimal büyüklükte kurulması ve verimli olarak işletilmesi sağlanır.

Karma Eğitim: Okullarda kız ve erkek karma eğitim yapılması esastır. Ancak eğitimin türüne, imkân ve zorunluluklara göre bazı okullar yalnızca kız veya yalnızca erkek öğrencilere ayrılabilir.

Okul İle Ailenin İş Birliği: Eğitim kurumlarının amaçlarının gerçekleştirilmesine katkıda bulunmak için okul ile aile arasında işbirliği sağlanır. Bu maksatla okullarda okul aile birlikleri kurulur. Okul aile birliklerinin kuruluş ve işleyişleri Milli Eğitim Bakanlığı'na çıkarılacak bir yönetmelikle düzenlenir.

Her Yerde Eğitim: Milli eğitimin amaçları yalnız resmi ve özel eğitim kurumlarında değil, aynı zamanda evde, çevrede, işyerlerinde her yerde ve her fırsatta gerçekleştirilmeye çalışılır. Resmi, özel ve gönüllü her kuruluşun eğitimle ilgili faaliyetleri, Milli Eğitim amaçlarına uygunluğu bakımından Milli Eğitim Bakanlığı'nın denetimine tabidir.